

BOEKBESPREKINGEN

W. HOFFMANN-AXTHELM. *Zahnärztliches Lexikon*. Joh. Ambr. Barth Verlag. Leipzig. 552 pag., 31 DM.

Dit wetenschappelijk woordenboek van HOFFMANN-AXTHELM met zijn 16 medewerkers voor de verschillende specialistische gebieden, is een naslagwerk geworden dat in navolging van de uitgave van MÜLLER-STADE, een antwoord geeft op de meeste vragen. Vragen, die bij de tandarts kunnen opkomen naar aanleiding van de praktische uitoefening van zijn beroep, bij het lezen van tijdschriften en boeken of na het bijwonen van voordrachten.

Dit lexicon kan enerzijds de practicus het stellen ener diagnose verlichten, anderzijds helpt zij de theoretisch geïnteresseerde in de literatuur op weg, dankzij de verwijzingen tussen de tekst naar recente publicaties en standaardwerken. Misschien zou men wensen dat deze verwijzingen nog wat veelvuldiger voorkwamen.

Na de eerste oplage, die in enkele maanden was uitverkocht, verscheen in januari 1959 deze tweede – eveneens geïllustreerde – druk, waarin de gebruikelijke wijzigingen en aanvullingen zijn aangebracht. Principieel echter verschilt de tweede oplage van de eerste door de invoering van de nieuwe Parijse Anatomische Nomenclatuur (P.N.A.).

Vermeldenswaard is zeker het feit dat de plastic omslag, waarin het werk is uitgegeven, de onbeschadigde levensduur ervan zal verlengen.

De waardering voor dit woordenboek zal groter zijn, naarmate men zich dagelijks vaker afvraagt: „Hoe is dit ook weer?” Maar het feit dat bij iedereen vragen van deze strekking opkomen, maakt dit beroepslexicon tot een onmisbaar bezit.

DEENIK

M. G. SWENSON and L. G. TERKLA. *Partial dentures*. Second Edition. 1959. Uitgave: The C.V. Mosby Company St Louis. 389 blz. 403 afb. Prijs geb. \$ 10.50.

Van dit in 1955 voor het eerst uitgegeven boek over de toepassing van geskeletteerde partiële protheses is een aanmerkelijk omgewerkte nieuwe druk verschenen. Het werk is uitsluitend gewijd aan de constructie van de frameprothese, zowel naar de eraan te verlenen vorm als ten aanzien van de aan te brengen ankers en de kunstelementen. Van de twee delen waarin de inhoud is verdeeld heeft het eerste betrekking op de grondprincipes en daarmee verband houdende factoren, die de vormgeving bepalen, in een nog uitgebreider aantal hoofdstukken worden tot in details de technische procedure van de opbouw in was en het gieten in metaal, zomede resterende opstelling en bevestiging van de gebitselementen met kunsthars uiteengezet. Een en ander afgesloten met een hoofdstuk inzake de plaatsing en het inslijpen van articulatie en occlusie.

Aan het slot is een beschouwing toegevoegd met betrekking tot de toepassing van de frameprothese bij gespleten gehemelte.

In de inleidende beschouwing tonen de auteurs zich geenszins blind voor de schaduwzijden van deze constructies zoals o.a. het inslijpen van occlusale steunen in gave elementen waartegen ook in de V.S. patiënten zich vaak blijken te verzetten; voorts de verhoogde cariësvatbaarheid bij een tekort aan een hygiënische verzorging van het

restgebit. Zij stellen de indicatie daarvan afhankelijk en geven voor het overige in daarvoor in aanmerking komende gevallen de voorkeur aan brugconstructies boven uitneembare vervangingen. Dit geldt eveneens voor principieel behoud van gezonde restelementen in de onderkaak met name de hoektanden, waardoor een bevestiging wordt verzekerd die de volledige onderprothese vaak maar al te zeer mist.

De auteurs maken voor het „surveyen” gebruik van het betreffende toestel van NEY, ook van enige daarop betrekking hebbende afbeeldingen. De gegeven beschrijving van principe en toepassing staat didactisch echter belangrijk ten achter bij de door de Ney Company zelf uitgegeven voortreffelijke, men kan wel zeggen: onovertroffen handleiding. Bij de classificatie der gevallen sluiten de daarvoor in aanmerking komende frame-ontwerpen aan.

Omtrent de laboratoriumtechniek geeft het boek breedvoerige informatie; betreffende het gietprocedé (door middel van goud- of chroom-cobaltlegeringen) beperkt het zich tot de uitvoering ervan zonder daarin de metallurgische aspecten te betrekken. Ten aanzien van de afwerking wordt tot in details de arbeidsgang beschreven en illustratief (vrijwel overbodig) toegelicht.

Een uitgebreide literatuurlijst over een periode van 18 jaar wijst de weg voor eventuele studie inzake speciale bijzonderheden.

P. H. BUISMAN

Prof. Dr. M. SPRENG. *Die künstliche Zahnreihe beim Zahnlosen*. 1960. Uitgave: Birkhäuser Verlag Basel/Stuttgart. 98 blz. Prijs ingen. Zw.Frs. 15.—.

Als eerste in een publicatiereeks, die blijkens de introductie beoogt de praktijk, zomede de studie ermee van dienst te zijn en tevens op te wekken tot wetenschappelijk onderzoek, is deze monografie verschenen van de hand van de Baselse hoogleraar in de prothetiek die tevens deze serie-uitgave heeft gesticht onder de titel: Praktische Zahnmedizin.

In dit op een omschreven onderwerp uit de protheseleer gerichte boekje (dat de werkmethoden van de Baselse prothetische school weergeeft) heeft de schrijver doen uitkomen dat de opbouw van de tandrijen bij een volledige prothese, conform het principe dient te geschieden in overeenstemming met de individuele gewrichtsbewegingen zoals zij door middel van de registratie bij de patiënt worden overgebracht op een daarvoor geconstrueerde articulator (gelijk die van de auteur zelf). De opbouw van de tandrijen berust niet op nabootsing van de natuur doch is zuiver prothetisch uitgedacht aan de hand van de gegeven anatomische situatie door de tandeloze kaken. Alleen bij de opstelling van het prothesefront is men terwille van het natuurgelijkend effect tot een dienovereenkomstige weergave gebonden.

Aan dit „kunstzinnig-esthetische” onderdeel is, naar men kan verwachten, een uitvoerig hoofdstuk gewijd waarbij de geverseerde lezer veel zal ontmoeten dat algemene erkenning heeft gevonden. Niet overal echter zal men een opstelling van het gebitsfront aanbevolen vinden, gelijk in dit werk wordt beschreven, waarbij aan de incisale lijn een benedenwaartse curve wordt gegeven in die zin dat de bovenincisieven het laagst staan, de zijdelingse snijtanden 1,5 mm hoger en de hoektanden 2-3 mm hoger dan de snijranden van de middelste incisieven. Ook worden aanwijzingen gegeven hoe door draaiing (in graden nauwkeurig) om de lengte-as de levendigheid van de frontopstelling kan worden bevorderd.

Het doet ietwat wonderlijk aan dat bij de veelheid van esthetische aanwijzingen niet de geringste aandacht wordt gewijd aan het gelaats- en profielherstel ter compensering van het substantieverlies der tandeloze kaken. Over de veelal noodzakelijke lipvulling ter voorkoming van en als belangrijke voorwaarde ter voorkoming van het typische prothese-uiterlijk, vindt men geen woord. De verklaring zal men moeten zoeken in het uitgangspunt van de auteur dat het functionele op de eerste plaats moet staan en de „artistiek-esthetische” maatregelen daaraan ondergeschikt zijn.

Ook al laten zich volgens de schrijver in de meerderheid der gevallen gunstige esthetische oplossingen met het functionele verenigen, dan is dit voor de overblijvende minderheid maar een schrale troost. Voor hun cosmetische belangen en verlangens is de auteur ter wille van het statische evenwicht blijkbaar intransigent. Trouwens ook Gysi, van „wiens articulatieleer de principes hoe langer hoe meer hun algemene gelding behouden” (blz. 95) en die bij de schrijver onverkort toepassing vinden, heeft blijkens zijn eigen publicaties voor het fysiologisch herstel weinig of geen oog gehad.

Te dien aanzien laat ook het tweede deel van deze monografie, dat zich bezig houdt met de laboratoriumprocedure van het opstellen, geheel in de steek. De in het onderhavige werk vervatte beschouwingen moeten worden gezien als een aanvulling op en uitbreiding van de werkwijze en theoretische grondslagen zoals de auteur die heeft neergelegd in zijn in 1953 verschenen boek: „Der Kauabdruck, praktische Grundlagen der zahnärztlichen Prothetik”. In hoever de daarin uitvoerig en in bijzonderheden beschreven (omslachtige) methodiek buiten de universiteit aanhangers heeft gevonden, is niet te beoordelen. Het valt n.l. niet te loochenen dat ook op minder gecompliceerde wijze dan de schrijver als voorwaarde stelt, bij de articulaire bewegingen meerpuntscontact tussen de tandrijen is te verwezenlijken. Zo ook dat de kauwafdrukmethode niet de enige waarborg is voor een functionele aanpassing van het dragende slijmvlies. Het maakt de indruk alsof met de voorgestane werkwijze de adaptatie geen onzekerheidselementen meer in zich bergt. De moeilijkheden als gevolg van de veroudering en daaruit vaak resulterende vermindering van het mechanische en biologische weerstandsvermogen der prothetisch belaste weefsels, de voortschrijdende resorptie van de kaakwallen met de gevolgen daarvan voor de fysiologische hoogte van het kunstgebit en de weerslag daarvan in het uiterlijk, dit alles blijft in het werk onbesproken. Het thema van de opstelling van de tandrijen vertoont in de praktijk meer facetten dan waarop in dit geschrift de aandacht wordt gevestigd.

Niettemin, ook wie kritisch en sceptisch is ingesteld tegenover de onvoorwaardelijkheid van de door de auteur voorgestane methodiek zal met zorgvuldige kennisneming van het gebodene zijn voordeel kunnen doen. Meer dan honderd afbeeldingen werden nodig geoordeeld om de uiteenzettingen toe te lichten.

P. H. BUISMAN

DR. F. GASSER. *Die Immediatprothese*. 1960. Uitgave: Birkhäuser Verlag Basel/Stuttgart. 68 blz. Prijs ingen. Zw.Frs. 15.—.

Als tweede in de eerdergenoemde uitgavenreeks is bijna gelijktijdig met de monografie van SPRENG een verhandeling over het in de titel genoemde onderwerp verschenen dat in de literatuur der laatste jaren reeds uitgebreide belangstelling heeft genoten. De vraag naar de aanleiding voor deze Baselse bijdrage tot dit thema zou men beantwoord kunnen vinden in des schrijvers opsomming van de „in het oog lopende” voordelen, die

de veelvuldige toepassing rechtvaardigen: het voorkómen van ongewenste ombouwprocessen aan de beide kaakgewrichten, het behoud van de spiertonus en het verhinderen van een inactiviteitsatrofie van de kauw- en aangezichtsmusculatuur; voorts het vermijden van psychische shock, als gevolg van met name de extractie van het gebitsfront en ten slotte het verhinderen van een „al te sterke” atrofie der kaakwallen. Een door de schr. ook nog genoemde gunstige factor, n.l. het voorkómen van ziekten van het maag-darmkanaal als gevolg van onvoldoende kauwvermogen bij algehele of gedeeltelijke tandeloosheid kan men gevoegelijk beschouwen als bestemd tot (geforceerd aandoend) medisch reliëf van het eigenlijke thema.

Op de genoemde voordelen wordt in de onderscheidene hoofdstukken in bijzonderheden ingegaan. De auteur is daarbij erg enthousiast over wat met de immediaatprothese alzo tot stand kan worden gebracht en hij gaat daarbij zelfs zó ver om het bewijs van de betekenis ervan voor het uiterlijk van de drager te ontlenen aan... getekende Vergleichsbilder!

Al mag dan van de immediaatprothese (aanvankelijk) een gunstige invloed uitgaan ten aanzien van een geringere atrofie, na enige maanden acht de schr. toch een definitieve vervanging, resp. een rebasing geïndiceerd. De vorm van de tandeloze kaken vertegenwoordigt op dat moment echter ook niet meer dan een overgangstoestand naar een voortgezette verschrompeling die met de jaren steeds doorgaat. De, men zou kunnen zeggen: opgewekte instelling van de auteur tegenover zijn onderwerp verleidt hem in het betreffende hoofdstuk tot de behandeling van bedenkelijke rebasingmethoden, waarbij o.a. de kunstharsdeeg geperst wordt tussen gehemelteplaat en model, hetgeen noodwendig tot beetverhoging en verdikking leidt. Ernstiger is de rechtstreekse intra-orale rebasing met koudpolymeriserende kunsthars. Een dusdanige werkwijze, waarbij de prothese tijdig uit de mond moet worden genomen omdat anders – gelijk de schrijver nuchter opmerkt – „sich schwere Verbrennungen an der Schleimhaut einstellen” (door temperatuurstijging en de etsende werking van het monomeer) heeft geen recht op een serieuze bespreking als ware het een verantwoorde procedure. Een vijftigtal afbeeldingen larderen de tekst.

P. H. BUISMAN